

ISSN 2457-8428  
ISSN-L 2457-8428

# REVISTA EDUCATIA AZI

[Despre Revista](#)[Colegiul Redactional](#)[Arhiva Revistei](#)[Numarul Curent](#)[Anul VI](#)[Apel articole](#)[Indexari](#)[Volum Colectiv 2019](#)[Editura Educatia Azi](#)

Asistent universitar dr. Cristian Macsim

Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava

Facultatea de Drept și Științe Administrative – Poliție Locală

cristian.macsim@fdsa.usv.ro

## DESPRE ACTUL JURIDIC CIVIL

**Rezumat:** Rolul articolului este acela de a sintetiza aspectele teoretice referitoare la faptele juridice, actele juridice, condițiile de valabilitatea ale acestora, forma, modalitățile și efectele actului juridic civil. De asemenea, articolul pune în echilibru, aspectele teoretice din literatura de specialitate, cu cele doctrinare precum și cu normele legale prevăzute în Codul Civil Român.

Alături de subiectele de drept civil, persoanele fizice și persoanele fizice, norma juridică de drept civil este premisa raportului juridic civil abstract. Pentru a avea de a face cu un raport juridic civil concret este nevoie de o premisă suplimentară, faptul juridic de existența căruia legea leagă producerea unor consecințe juridice. Pentru a se naște, modifica sau stinge un raport juridic concret, este necesară producerea, în condițiile prevăzute de lege, a unui act sau fapt juridic iar, pe de altă parte, noțiunea de act juridic civil se mai folosește pentru a desemna înscrisul întocmit de părți cu ocazia încheierii actului juridic care va servi ca mijloc de probă în cazul în care operațiunea juridică va fi contestată

**Cuvinte cheie:** act juridic civil, fapt juridic civil, condiții de valabilitate ale actului juridic, Cod Civil, normă juridică, consimțământ.

### 1. Faptul juridic și Actul juridic civil

Nu toate relațiile sociale dintre persoanele fizice și juridice sunt raporturi juridice de drept civil. Factorul esențial pentru existența unui raport juridic civil este norma juridică de drept civil, incidentă în relația socială dintre destinatarii săi.

Alături de subiectele de drept civil, persoanele fizice și persoanele fizice, norma juridică de drept civil este premisa raportului juridic civil abstract. Pentru a avea de a face cu un raport juridic civil concret este nevoie de o premisă suplimentară, faptul juridic de existența căruia legea leagă producerea unor consecințe juridice.

Norma juridică de drept civil nu intervine în reglementarea relațiilor dintre subiectele de drept decât atunci când există un fapt, adică o situație specială, care atrage incidența normei juridice de drept civil. Așadar doar atunci când există o situație specială, denumită fapt juridic, relația socială prezentă acolo intră sub incidența normei juridice de drept civil.

Prin raport juridic civil se înțelege relația socială, patrimonială sau nepatrimonială, reglementată de norma de drept civil.

Raportul juridic civil prezintă trei caractere, și anume:

- este un raport social, adică un raport ce se stabilește între oameni;
- este un raport volitional deoarece acest lucru s-a dorit de către legiuitor, prin norma de drept civil legiferată
- părțile au poziția de egalitate juridică, adică inexistența subordonării unei părți față de cealaltă parte a raportului juridic.

Pentru ca un raport de drept civil să se stabilească în concret, este necesar să se producă anumite împrejurări prevăzute de lege, adică să se nască. Spre exemplu, pentru a deveni proprietarul unui bun, este necesară manifestarea de voință pentru încheierea actului translativ de proprietate. De asemenea, pentru a beneficia de clauzele unei asigurări pentru daune este necesară apariția elementului dăunător care să afecteze bunul asigurat.

Anumite împrejurări prevăzute de lege pot duce la **modificarea** raportului juridic civil. Astfel, acordarea dispensei pentru căsătorie ( minor la 16 ani), duce la modificarea capacității de exercițiu adică a aptitudinii persoanei de a încheia singură acte juridice civile, în sensul că, minorul dobândește, prin căsătorie, capacitate deplină de exercițiu.

De asemenea, producerea unor împrejurări prevăzute de lege poate duce la **stingerea** unor raporturi juridice. ( ex. ajungerea la termen a contractului)

În funcție de originea lor, faptele juridice se împart în două categorii[1]:

- evenimente ( faptele naturale) care se produc independent de voința omului dar cărora legea le atribuie totuși anumite efecte juridice ( ex. nașterea, moartea, incendiul etc.)
- acțiuni care sunt fapte voluntare ale oamenilor a căror săvârșire în condițiile prevăzute de lege, atrag consecințe juridice ( ex. întocmirea unui testament, încheierea unui contract, etc.)

Sunt producătoare de efecte juridice și abținerea de la săvârșirea unor acțiuni ce trebuiau îndeplinite.

Prin act juridic civil se înțelege manifestare de voință făcută cu intenția de a produce efecte juridice, respectiv de a naște, modifica sau stinge un raport juridic concret[2], manifestare a uneia sau mai multor persoane fizice ori juridice.

Conform unei alte definiții[3] pentru a se naște, modifica sau stinge un raport juridic concret, este necesară producerea, în condițiile prevăzute de lege, a unui act sau fapt juridic iar, pe de altă parte, noțiunea de act juridic civil se mai folosește pentru a desemna înscrisul întocmit de părți cu ocazia încheierii actului juridic (*instrumentum probationis*) care va servi ca mijloc de probă în cazul în care operațiunea juridică va fi contestată.

Definițiile de mai sus, aduc în discuție elementele esențiale ale actului juridic civil care sunt următoarele:

- existența unei manifestări de voință, provenită de la un subiect de drept civil respectiv o persoană fizică sau o persoană juridică.
- manifestarea de voință trebuie făcută în scopul de a se produce consecințe juridice civile.
- efectele juridice urmărite la manifestarea voinței pot consta în a da naștere, a modifica sau a stinge un raport juridic civil concret;

Manifestarea de voință este tocmai elementul definitoriu care deosebește actul juridic de faptul juridic ce este doar o împrejurare de fapt ce poate conduce, în anumite circumstanțe strict delimitate de lege, la consecințe juridice.

Cuvântul „act” poate avea două înțelesuri:

- primul sens este acela de operațiune juridică (pentru acest sens se utilizează și formula *negotium iuris* sau, mai scurt, *negotium*);
- al doilea sens este acela de înscris constatator al manifestării de voință, adică suportul material care consemnează sau redă operațiunea juridică[4]

## 2. Clasificarea actelor juridice

Actele juridice au primit numeroase clasificări în doctrina și literatură de specialitate, în funcție de anumite criterii. Enumerăm o parte dintre clasificările realizate:

1. *Acte unilaterale, bilaterale și multilaterale* - acest criteriu este reprezentat de numărul voințelor pe care le cuprind actele juridice civile, respectiv numărul părților participante ( una, două sau mai multe persoane.) Ca exemplu, menționăm testamentul, contractual de vânzare cumpărare și contractual de societate civilă.
2. *Acte juridice cu titlu oneros și acte juridice cu titlu gratuit* - această clasificare se face în funcție de scopul urmărit la încheierea lor ( obținerea sau nu a unui folos patrimonial)
3. *Acte juridice între vii, și pentru cauză de moarte* - aceste două categorii de acte juridice se deosebesc între ele după criteriul momentului pe care autorul sau părțile îl au în vedere pentru ca actul să-și producă efectele. Actele între vii ( inter vivos) își produc efectele necondiționat de moartea autorului ori autorilor ( donația, schimbul sau locațiunea) iar actele pentru cauză de moarte ( mortis causa) nu-și produce efectele decât condiționat de moartea autorului(testamentul)
4. *Acte juridice constitutive, translativ și declarative* – clasificarea se face în funcție de efectele pe care le produce actul juridic. Este constitutiv acel act juridic civil care dă naștere unui drept subiectiv civil care nu a existat anterior ( ipoteka, gajul, contractual de împrumut). Este translativ actul juridic civil care are ca efect strămutarea unui drept subiectiv civil din patrimoniul unei persoane în patrimoniul alteia( donația, contractual de vânzare cumpărare). Este declarativ, actul juridic civil care are ca efect consolidarea ori definitivarea unui drept subiectiv civil preexistent ( partajul)
5. *Acte juridice civile consensuale, solemne și reale* – clasificare care se face în funcție de modul de formare a actelor juridice civile. Este consensual, actul juridic civil pentru a cărui valabilă încheiere este suficientă simpla manifestare de voință ( contractul de locațiune, antrepriza). Este solemn, actul juridic civil pentru a cărui valabilă încheiere manifestarea de voință trebuie să îmbrace o anumită formă prescrisă de lege și anume cea autentică formulate în fața notarului public. Este real, acel act juridic civil care nu poate fi valabil încheiat decât dacă manifestarea de voință este însoțită și de remiterea materială a bunului ( împrumutul)
6. *Acte juridice civile de conservare, de administrare și de dispoziție* – clasificarea se face în funcție de importanța actului în raport cu un bun sau un patrimoniu sau întinderea efectelor pe care le produc. Este de conservare, acel act juridic civil ce are ca efect preîntâmpinarea pierderii unui drept subiectiv civil ( somația, inscripția ipotecară). Este de administrare, acel act juridic civil prin care se realizează o normală punere în valoare a unui bun ori a unui patrimoniu ( reparațiile făcute unui imobil, asigurarea unui lucru sau preîntâmpinarea pieririi unui bun). Este de dispoziție, actul juridic civil care are ca rezultat ieșirea din patrimoniu a unui bun sau drept, ori grevarea unui bun cu o sarcină reală, ipotecă sau gaj ( donația sau schimbul)
7. *Acte juridice civile patrimoniale și nepatrimoniale* – clasificarea are în vedere conținutul economic al actelor juridice. Este patrimonial actul juridic civil care are un conținut economic, adică este evaluabil în bani ( donația). Este nepatrimonial actul juridic civil care are nu în conținut un drept patrimonial exprimabil în bani.
8. *Acte juridice civile principale și accesorii* – distingerea se face din punctul de vedere al corelației dintre ele. Este principal actul juridic civil. care are o existență de sine stătătoare, soarta sa nedepinzând de cea a altui act juridic. Este accesoriu, acel act juridic civil a cărui soartă juridică depinde de soarta altui act juridic principal, situație exprimată plastic de adagiul „*accessorium sequitur principale*”
9. *Acte juridice civile pure și simple și acte afectate de modalități* - la baza acestei clasificări stă legătura actelor cu modalitățile lor. Este pur și simplu actul juridic civil care nu este afectat de o modalitate: termen, condiție ori sarcină. ( acceptarea unei succesiuni sau recunoașterea filiației) Este afectat de modalități actul juridic civil care cuprinde o modalitate, adică un termen, o condiție sau o sarcină ( împrumutul, renta viageră, donația cu sarcină)

## 3. Condițiile de validitate ale actului juridic.

**Condițiile de valabilitate a actului juridic civil** reprezintă elementele esențiale fără de care un act juridic civil nu poate exista, precum și cerințele pe care fiecare dintre aceste elemente trebuie să le îndeplinească.

Elementele (condițiile) actului juridic civil diferă ca semnificație de elementele raportului juridic civil (subiectele, conținutul și obiectul).

Sensul cuvântului ” *condiție*” desemnează și o modalitate a actului juridic civil, adică un eveniment viitor și nesigur ca realizare, de care depinde eficacitatea sau desființarea actului juridic civil; în vorbirea curentă, mai este folosit și cu sensul de clauză a actului juridic civil[5].

Conform prevederilor art. 1179 C.civ. , condițiile esențiale pentru validitatea contractului sunt:

- ▶ capacitatea de a contracta;
- ▶ consimțământul părților;
- ▶ un obiect determinat și licit;
- ▶ o cauză licită și morală.

Condițiile actului juridic civil pot fi clasificate după cum urmează[6]:

- a) în funcție de aspectul la care se referă, ele pot fi condiții de fond, care privesc conținutul actului juridic civil (de exemplu obiectul sau cauza), condiții de formă care se referă la exteriorizarea voinței juridice (în scris sau verbal, expres sau tacit, etc.) și condiții de publicitate impuse pentru ca anumite acte juridice să fie opozabile.
- b) în funcție de obligativitatea lor, condițiile pot fi esențiale (cum sunt capacitatea sau consimțământul) ori neesențiale așa cum este forma scrisă ca o condiție ad probationem.
- c) în funcție de sancțiunea nerespectării lor, condițiile pot fi de validitate ( a căror nerespectare atrage nulitatea actului juridic civil) și de eficacitate a căror nerespectare are drept consecință inopozabilitatea actului juridic.
- d) în funcție de izvorul lor formal, condițiile pot fi legale (prevăzute de lege) sau convenționale, prevăzute de părți, așa cum este cazul întocmirii unui înscris pentru un act juridic valabil încheiat și numai prin simplul acord de voință.

**Capacitatea de a încheia actul juridic civil**, reprezintă aptitudinea subiectului de drept civil de a deveni titular de drepturi și obligații civile prin încheierea actelor juridice civile;

Astfel, conform art. 1180 C.civ. - Capacitatea părților - poate contracta orice persoană care nu este declarată incapabilă de lege și nici oprită să încheie anumite contracte.

Conform art. 987 C.civ.- Capacitatea de folosință - orice persoană poate face și primi liberalități, cu respectarea regulilor privind capacitatea iar, conform art. 1652 C.civ. - Principiul capacității - pot cumpăra sau vinde toți cei cărora nu le este interzis prin lege.

Nu există așadar alte incapacități decât acelea ce sunt determinate de lege, astfel încât capacitatea constituie regula, în vreme ce incapacitatea este privită ca și o excepție.

### **Consimțământul părților**

Actul juridic civil este în cea mai sintetică analiză o manifestare de voință subordonată volitiv intenției de a produce efecte juridice. Conținutul voinței, din punct de vedere juridic este alcătuit din două dintre condițiile esențiale ale actului juridic civil, respectiv consimțământul și cauza.

Pentru ca un act juridic să ia ființă și să producă efecte, este necesar să existe o voință care să-l creeze. Pentru a dobândi valoare juridică, această voință trebuie să se manifeste în exterior, deoarece dreptul nu se ocupă de voința internă ci numai de voința exteriorizată, declarată. Exteriorizarea voinței interne se poate realiza în mai multe forme: verbal, scris sau printr-un gest.

Pentru valabilitatea consimțământului, manifestarea de voință trebuie să corespundă voinței reale, adică voinței interne, care constituie substanța actului juridic și dă naștere raportului juridic.[7]

Pentru a fi valabil, consimțământul trebuie să îndeplinească următoarele condiții[8]:

- să provină de la o persoană cu discernământ;
- să fie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice;
- să fie exteriorizat;
- să nu fie alterat de vreun viciu de consimțământ (eroare, dol, violență sau leziune)

### **Un obiect determinat și licit**

Obiectul actului juridic civil constă în obiectul obligației asupra căreia poartă actul juridic.

În același timp, obiectul obligației sau obligațiilor cărora actul juridic le dă naștere este conduita ori prestația ( acțiunea, inacțiunea ori abținerea) pe care subiectul active o poate pretinde subiectului pasiv al raportului juridic civil iar, în mod derivate, când este cazul și lucrul cu privire la care există acea obligație . [9]

Codul civil distinge între:

1. obiectul contractului: operațiunea juridică, precum vânzarea, locațiunea, împrumutul și altele asemenea, convenită de părți, astfel cum aceasta reiese din ansamblul drepturilor și obligațiilor contractuale [10]; și

2. obiectul obligației: prestația la care se angajează debitorul (art. 1226 alin. (1) Cciv[11].);

În anumite cazuri, s-ar mai putea distinge și obiectul prestației, adică bunul la care se referă prestația (obiectul derivat al actului juridic). Obiectul este o condiție de fond, esențială, de validitate și generală a actului juridic civil.

Pentru a fi valabil, obiectul trebuie la rândul său să îndeplinească următoarele condiții[12]:

1. obiectul să fie determinat sau, pentru obiectul obligației, cel puțin determinabil[13]
2. obiectul să fie licit[14];
3. obiectul să existe; dacă bunul a existat, dar nu mai există la data încheierii actului juridic, cerința nu este îndeplinită și, deci, actul juridic nu este valabil, caz în care va

intervenii nulitatea absolută a acestuia;

4. obiectul să fie posibil; actul juridic este valabil chiar dacă, la momentul încheierii sale, una dintre părți se află în imposibilitate de a-și executa obligația, afară de cazul în care prin lege se prevede altfel (art. 1227 C.civ.); cerința ar fi neîndeplinită numai în cazul în care este vorba de o imposibilitate absolută (obiectivă), în sensul că obiectul este imposibil pentru oricine;

5. Obiectul să fie în circuitul civil. Bunurile aflate în circuitul civil sunt acele bunuri care pot fi dobândite sau înstrăinate prin acte juridice civile, indiferent că ar fi vorba despre bunuri care pot circula neîngrădit sau despre bunuri care pot circula în condiții restrictive. Conform art. 1229 C.civ., numai bunurile care sunt în circuitul civil pot face obiectul unei prestații contractuale.

6. Obiectul să fie o faptă personală a celui care se obligă. o parte nu poate promite într-un act juridic fapta altuia, ci numai propria sa faptă, cu excepția ipotezei în care promisiunea s-ar face în calitate de reprezentant al acelei persoane;

#### *O cauză licită și morală*

Cauza reprezintă scopul urmărit de o persoană sau de părți prin încheierea actului juridic. Cauza, cuprinde și al doilea element, acela de scop mediat, care constă în motivul principal, determinat al încheierii actului juridic. Scopul media teste unele elemente concrete, subiective și valabile de la caz la caz.[15]

Scopul sau finalitatea contractului își găsește răspunsul direct în ceea ce numim cauza contractului. Ea exprimă într-o manieră mai mult sau mai puțin directă răspunsuri la întrebările „pentru ce?” sau „în ce scop?” s-a încheiat contractul, deci, „cui prodest?” Definim așadar cauza actului juridic civil ca fiind acel element esențial și de fond care constă în scopul urmărit de părți la încheierea unei convenții.[16]

Conform art. 1235 C.civ., cauza reprezintă motivul care determină fiecare parte să încheie contractul. Motivul determinant se poate referi fie la însușirea unei prestații, fie la calitățile unei persoane. Motivul determinant este concret și variabil de la o categorie la alta de acte juridice civile și chiar în cadrul aceleiași categorii de acte juridice civile.

Pentru a fi valabilă, cauza trebuie să îndeplinească, cumulativ, următoarele condiții:

- cauza să existe; cauza există când partea are aptitudinea de a-și reprezenta corect faptele sale ori consecințele acestora;
- cauza să fie licită; cauza este ilicită atunci când este contrară legii și ordinii publice (art. 1236 alin. (2) C.civ.)
- cauza să fie morală; cauza este imorală atunci când este contrară bunelor moravuri (art. 1236 alin. (3) C.civ.);

#### **BIBLIOGRAFIE**

1. Cristina Emanuela Turianu – Curs de Drept Civil – Introducere în Dreptul Civil, curs selectiv și teste grilă, Editura Universitară 2008;
2. Codul Civil Român;
3. Ioan Apostu – Drept civil, partea generală, Ediția a II-a, revazută și adăugită, Editura Universul Juridic, 2018;
4. Gabriel Boroî, Carla Alexandra Angheliescu, Bogdan Nazat, Ioana Nicolae - Fișe de drept civil, partea generală, persoane, drepturi reale principale, obligațiile, contractele, Moștenirea, Familia, ediția a -4-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu 2019;
5. Ștefan Răuschi, Tamara Ungureanu, Drept Civil, partea generală, persoana fizică, persoana juridică, editura Fundația Chemarea Iași 1995;

[1] Ștefan Răuschi, Tamara Ungureanu, Drept Civil, partea generală, persoana fizică, persoana juridică, editura Fundația Chemarea Iași 1995, pag. 65

[2] Cristina Emanuela Turianu – Curs de Drept Civil – Introducere în Dreptul Civil, curs selectiv și teste grilă, Editura Universitară 2008

[3] Ștefan Răuschi, Tamara Ungureanu, op.cit. pag. 66

[4] Gabriel Boroî, Carla Alexandra Angheliescu, Bogdan Nazat, Ioana Nicolae - Fișe de drept civil, partea generală, persoane, drepturi reale principale, obligațiile, contractele, moștenirea, familia, ediția a -4-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu 2019

[5] Gabriel Boroî, Carla Alexandra Angheliescu, Bogdan Nazat, Ioana Nicolae – op.cit. pag. 55

[6] Ioan Apostu – Drept civil, partea generală, Ediția a II-a, revazută și adăugită, Editura Universul Juridic 2018 pag. 74

[7] Ștefan Răuschi, Tamara Ungureanu, op.cit. pag. 73

[8] Cristina Emanuela Turianu, op.cit. pag. 174

[9] Ștefan Răuschi, Tamara Ungureanu, op.cit. pag. 78

[10] art. 1225 alin. (1) C.civ - Obiectul contractului îl reprezintă operațiunea juridică, precum vânzarea, locațiunea, împrumutul și altele asemenea, convenită de părți, astfel cum aceasta reiese din ansamblul drepturilor și obligațiilor contractuale;

[11] Obiectul obligației este prestația la care se angajează debitorul.

[12] Gabriel Boroî, Carla Alexandra Angheliescu, Bogdan Nazat, Ioana Nicolae – op.cit. pag. 81

[13] art. 1225 alin. (2) și art. 1226 alin. (2) C.civ.;

[14] art. 1225 alin. (2) și art. 1226 alin. (2) C.civ

[15] Ștefan Răuschi, Tamara Ungureanu, op.cit. pag. 80

[16] Ioan Apostu, op.cit. pag. 94

### Lecția de biologie în era digitală

**Rezumat:** Calculatorul oferă posibilitatea formării unor reprezentări conforme cu realitatea la elevi, realizând transferul unui flux mai mare de informație și nu stimulează doar imaginația precum metodele tradiționale. Prin folosirea unor variate mijloace media, platforme de e-learning, vizionare de filme didactice, completare de formulare sau documente/fișe de lucru, elevii sunt antrenați permanent în realizarea competențelor specifice.

**Cuvinte cheie:** lecție de biologie, e-learning, elevi, metode active

În această perioadă, mai mult ca oricând predarea asistată de calculator are o pondere tot mai mare față de metodele expositive clasice printre altele și datorită necesității predării online. Studiile psihologului William Glasser, arată că noi reținem: 10% din ce citim, 20% din ce auzim, 30% din ce vedem, 50% din ce vedem și auzim, 70% din ce discutăm cu alții, 80% din ce experimentăm, 95% din ce îi învățăm pe alții.

Având în vedere specificul materiei biologice și anume faptul că studiază structuri și fenomene care uneori sunt dificil de observat și analizat în mod direct, utilizarea calculatorului este deosebit de importantă prin oferirea unei realități virtuale unde fenomenele, respectiv structurile sunt de asemenea manieră dimensionate încât să poată fi observate și studiate fără un efort deosebit.

Odată cu pătrunderea gadget-urilor de calcul în viața cotidiană, pentru profesor predarea materiei devine o adevărată provocare. Captarea atenției și menținerea motivației elevilor pentru studiu devin tot mai dificile. De aceea se impune schimbarea metodei de abordare a predării prin utilizarea a ceea ce copiii le place mai mult: jocurile pe calculator, care este necesar să aibă un caracter educativ. Elevii simt nevoia să fie ascultați, valorizați, să lucreze în echipă, să socializeze/comunice, să fie organizatori, să joace roluri. Copiii nu mai găsesc atractive folosirea manualului clasic, a caietelor de notițe, prelegerile prelungi ale profesorilor, ei au nevoie de activități antrenante.

Vă propun un model de proiect de lecție la biologie pentru clasa a șasea din capitolul circulația, proiect în care am încercat să promovez facilitățile e-learning.

#### Proiect de lecție

Domeniul de conținut: Funcțiile fundamentale ale viețuitoarelor

Titlul activității: Sistemul circulator și circulația la om

Competența generală: 2. Comunicarea adecvată în diferite contexte științifice și sociale

Competențe specifice vizate:

2.1. Organizarea informațiilor științifice după un plan propriu

2.2. Realizarea de produse de prezentare a informațiilor sub formă de modele, forme grafice, texte, produse artistice, cu mijloace TIC, utilizând adecvat terminologia specifică biologiei

- metode și procedee: conversația, jocul didactic, expunerea, problematizarea, turul galeriei, studiul de caz, chestionarul (test scris sau Google Forms).
- mijloace de învățământ: filme didactice, imagini adecvate, manuale, cartoane de identificare, chestionare, laptop, coli de flipchart, markere/carioci, plastilină, bile roșii și albastre, ață roșie, albastră, ghiozdan.

##### Evenimentele lecției

Activitatea se va desfășura pe parcursul a două ore.

Se prezintă elevilor etapele și modul de lucru.

Se va trimite fiecărui elev câte o copie a fișei de lucru realizată în Google Docs care va trebui completată pe parcursul activității.

1. *Exerciții de spargere* a gheții și crearea / stimularea motivației pentru învățare:

- se poate face prin folosirea platformei <https://wordwall.net/> unde putem alege să creem o activitate interactivă sau să folosim un șablon, cum ar fi roata aleatoare;
- se prezintă câteva curiozități:

- Știați că cel mai vechi caz de boală cardiacă a fost identificat în rămășițele unei mumii egiptene de 3500 ani?
- Știați că zgomotele bătăilor inimii sunt produse de valvele cardiace care se închid și deschid?
- Știați că dacă puneți cap la cap toate vasele sistemului circulator, s-ar extinde aproape 100.000 km?
- Știați că râsul e bun pentru inimă, reduce stresul și îmbunătățește sistemul imun?

2. *Activitate frontală:*

- se completează prin discuții cu elevii rubricile *Știu* și *Vreau să știu* într-un padlet care conține trei coloane: *Știu*, *Vreau să știu*, *Am învățat*, cu informații despre inimă și circulația sângelui.

- se va viziona frontal filmulețul: Antimony Science - Inima și circulația sângelui <https://www.youtube.com/watch?v=w4ONTvwjRYM>, în acest videoclip elevii află ce funcție are inima și din ce este formată, despre mica și marea circulație.

3. *Activitate individuală:* Elevii vor completa individual fișele de lucru (pot fi completate în format online (Google docs) sau listate), pe baza informațiilor din film și din manuale urmate de discuții frontale.

4. *Activități de învățare pe grupe* prin exerciții de tip joc didactic pe calculator/telefon (pentru fixarea cunoștințelor): se pot crea sau alege din activitățile publice de pe platforma [learningapps.org](https://learningapps.org), de exemplu:

<https://learningapps.org/20801240> - anatomia inimii

<https://learningapps.org/10574722> inima și sistemul circulator

<https://learningapps.org/18993550> sistemul circulator sanguin la om clasa VI

<https://learningapps.org/10563752> - circulația sângelui

5. *Activități de fixare a cunoștințelor pe grupe / ateliere:* După etapa de învățare prin descoperire a alcătuirii inimii, profesorul antrenează elevii într-un joc interactiv care presupune împărțirea clasei în 3 grupe mari.

*Grupa I:* creează scheme, machete, mulaje cu marea și mica circulație la om folosind markere, foi de flipchart, plastilină

*Grupa II:* creează poezii/cântece/rebusuri cu alcătuirea inimii / circulația sângelui.

*Grupa III:* vor realiza un joc de rol/ scenetă, pentru învățarea marii și micii circulații la om, exemplu:

se costumează elevii cu cartoane colorate de identificare (atriul stâng, ventricul stâng, atriul drept, ventricul drept, plămân, celulă musculară/nervoasă, iar un elev va fi hematia și va avea un ghiozdan cu bile roșii și albastre). Două fire albastre se vor ține în mână de elevii care reprezintă ventriculul drept – plămân, celulă musculară – atriul drept, iar firele roșii vor lega plămânul – atriul stâng și respectiv ventricul stâng – celula musculară.

Fiecare elev al grupeii își asumă rolul pe care-l îndeplinește în circulația sângelui: din atriul stâng „elevul-hematie” este „împins” către ventriculul stâng, de aici urmărește un fir de sfoară care este ținut de elevul cu cartonașul-celula musculară. Elevii fac schimb: celula musculară dă hematiei o bilă albastră (dioxid de carbon), iar „hematia” îi dă o bilă roșie (oxigen). Apoi „elevul-hematie” continuă drumul de-a lungul firului albastru până la atriul drept. Elevul cu ghiozdanul e apoi „împins” la ventriculul drept și de aici se va deplasa de-a lungul firului albastru până la plămân. Apoi urmează un nou schimb: plămânul dă hematiei o bilă roșie (oxigen), iar hematia îi dă o bilă albastră (dioxid de carbon).

Elevul cu ghiozdanul trebuie să expună acțiunea pe care o întreprinde.

Se repetă de câteva ori jocul, astfel încât cât mai mulți elevi să preia ghiozdanul (cu rol de hematie) cu mingile cu oxigen și dioxid de carbon.

6. *Prezentarea activității grupelor* - fiecare grupă își desemnează un reprezentant care prezintă ce a reușit să realizeze grupa.

7. *Turul galeriei* - elevii notează pe niște cartonașe/post-it-uri feed-back pentru celelalte grupe (turul galeriei)

8. *Modalități de evaluare:*

- pe parcursul primei ore elevii realizează completarea documentului google docs care va fi verificat de profesor

- interevaluarea (prin turul galeriei)

- tema pentru acasă – rezolvarea unui rebus (un astfel de exemplu de rebus este cel pe care l-am creat pe platforma learningapps.org la adresa: <https://learningapps.org/22678392>)

- mic concurs cu întrebări din tematica lecției realizat pe platforma Kahoot (elevii se pot conecta de pe telefon)

- completarea individuală a unui chestionar Google Forms propus de profesor (test scris sau online).

**Instrumentele utilizate pentru a susține activitatea: aplicații online (google forms, google docs, padlet, learningapps, youtube), manuale.**

Extinderi/ deschideri spre alte discipline - funcționarea valvelor atrio-ventriculare și semilunare similar supapelor (fizică).

Jocurile de spargere a gheții de la începutul activității au ca scop realizarea unui climat relaxant și antrenant în vederea desfășurării unei activități ulterioare, de realizare a unei mai bune cunoașteri reciproce în diferite contexte a colegilor, de încurajare a interacțiunilor, dar nu în ultimul rând și de activarea circulației prin unele activități ce presupun mișcare și astfel încărcarea cu energie. Aș recomanda jocurile de spargere a gheții nu doar la începutul unei activități, ci și de fiecare dată când intervine monotonia în demersul didactic.

Filmele didactice pot fi extrem de utile deoarece simulează procese și fenomene complexe din organismele vii pe care altfel elevii le-ar înțelege foarte greu, făcând un apel prea mare la imaginație. Astfel, prin intermediul calculatorului se oferă elevilor, modelări și ilustrări ale proceselor și fenomenelor neobservabile sau greu observabile cu ochiul liber. Elevii au posibilitatea să desfășoare experimente virtuale și pot trage singuri concluziile.

Prin utilizarea unor resurse media, platforme educaționale, îmbinate creativ, armonios și inteligent cu jocurile care stimulează atenția elevilor, se menține o motivare, o focusare pe realizarea competențelor specifice propuse.

#### **Bibliografie:**

<https://wordwall.net/>

[www.learningapps.org](http://www.learningapps.org)

[www.youtube.com/watch?v=w4ONTvwjRYM](http://www.youtube.com/watch?v=w4ONTvwjRYM)

Covrig Gabriela Loredana

e-mail: covriggabriela1988@gmail.com

Liceul Tehnologic Baia de Fier, Gorj

#### **Stilurile de învățare cele mai aplicabile în studiul Contabilității**

**-studiu de specialitate -**

**Rezumat:** *Învățarea contabilității nu este o activitate la îndemâna oricărui doritor, ci doar celor care se prevaluează de anumite metode/stiluri și dețin anumite capacități native, care pot fi îmbunătățite și perfecționate.*

**Cuvinte cheie:** *economie, contabilitate, stil de învățare, educat și educator.*

Contabilitatea este o știință complexă care solicită toate „simturile” unui educat, astfel încât înțelegerea să fie corectă și fluentă.

Învățarea acestei discipline presupune, pe lângă multe calități didactice din partea celui care expune și explică acest curs. Pentru această disciplină se pot împleti, la nivel psihologic și psihiatric, mai multe stiluri de învățare.

„Teoria asupra stilurilor de învățare sunt diverse și eclectică, confruntându-se cu probleme destul de mari: confuzii în definire, slaba fidelitate și valabilitate în măsurătorile efectuate, dar și dificultăți în identificarea caracteristicilor relevante pentru predare și învățare”

(Cucoș C. – Psihopedagogie – Editura Polirom, pag 283.

Totuși, unii autori (Guild, 1985) consideră că stilurile de învățare pot fi grupate în trei mari categorii:

1. Cele care pornesc de la felul în care învață individul uman;

1. Cele care se raportează la curriculum;

2. Cele care sunt diagnostice prescriptive.

În relația dintre educat, educator și materialul predat în perspectiva învățării materialului discutat, presupune mai multe stiluri de predare și învățare în ceea ce privește ”Disciplinele Economice”, astfel:

- **Stilul sistemic** – educatul ia pas cu pas informația, ex. Clasă de conturi cu clasă de conturi, grupa cu grupă Clasa I de contur – Conturi de capital, grupa 10 – Capital și rezerve etc.

- **Stilul intuitiv** – educatul nu urmează o învățare pas cu pas a informației, ex. După prima clasă de conturi se face analogie cu celelalte clase de conturi.

- **Stilul senzorial global** – se vazează pe analizatori „auz”, „văz”, ex. Privire de ansamblu asupra planului de conturi bazată pe memoria vizuală în poziționarea și succesiunea cinturilor și memoria auditivă asupra formulei de exprimare ca articolul contabil, formula contabila, analiza contabilă.

- **Stilul structurat** – elevii învață mai bine când profesorii se bazează pe explicații clare, lipsite de ambiguități ex. Care sunt conturile utilizate în realizarea „statului de salarii”, „Care sunt conturile utilizate în operațiunea de vânzare a unei cantități de marfuri”.

- **Stilul dinamic** – nu înveți contabilitate dacă nu întrebi, nu faci conexiuni cu toate informații învățate la toate modulele economice.

- **Stilul colectiv** – contabilitatea este o știință a colaborării între mai multe discipline dar și colaborare între învățați sau între învățați și învățători pentru ca mecanismele contabile pot fi înțelese doar dacă cel ce studiază privește situația din interiorul firmei nu din perspectiva unui client.

În cele mai multe situații elevii sunt ghidați, în procesul complex de învățare de mai multe stiluri, sau mai precis au stilul „eclectic” de învățare, pentru că utilizează mai multe stiluri simultan ca într-un melanj bine armonizat.

#### Bibliografie:

1. Cucoș C. – Psihopedagogie – Editura Polirom, pag 283

2. Guild, 1985

3. <https://iteach.ro/pagina/1113/>

4. <https://sites.google.com/site/>

CROITORU DIANA VICTORETA

e-mail: dianacroitoru@yahoo.com

LICEUL DE ARTE “D. CUCLIN”, GALATI

### **Rolul disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală*, pentru integrarea în mediul educațional și social**

**Rezumat:** Finalitățile educaționale corelează competențe generale și specifice, competențe cheie, competențe transversale, atitudini, valori și principii educaționale care modelează personalitatea și potențialul aptitudinal al educabililor, în concordanță cu cerințele mediului socioprofesional și academic. Rolul disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală* este de a asigura coerența procesuală a etapelor de formare specifice parcursului educațional școlar.

**Cuvinte cheie:** competențe transversale, competențe cheie, personalitate, profilul absolventului, metode și strategii didactice, activități de învățare.

Disciplina *Consiliere și dezvoltare personală* reflectă necesitatea identificării resurselor cognitive, afective și motivaționale de formare și dezvoltare a autonomiei individuale, în învățare, necesitatea abilităților de raportare la grup și de relaționare socială, și importanța competențelor de management al propriei evoluții curriculare, în vederea alegerii ulterioare a carierei profesionale. Din perspectiva formării competențelor generale și specifice ale disciplinei, misiunea didactică, asumată prin strategiile educaționale de consiliere și dezvoltare personală, este de a dezvolta armonios personalitatea umană, în concordanță cu premisele idealului educațional. Relația de corelație indisolubilă, dintre competențele vizate prin intermediul programei școlare și competențele cheie de formare a profilului absolventului de gimnaziu, este demonstrată prin finalitățile și sistemul axiologic vizat de cadrul de referință conceptual al disciplinei, care promovează dezvoltarea spiritului de responsabilitate civică, autocunoașterea, identificarea potențialului aptitudinal propriu și managementul parcursului curricular, cu scopul adaptării optime la cerințele mediului educațional și al integrării în mediul socioprofesional, a viitorului absolvent, dezvoltarea capacității de interrelaționare socială și a inteligenței emoționale, adoptarea unui stil de viață sustenabil și utilizarea competențelor metacognitive, în vederea creșterii nivelului de performanță școlară. Viziunea educațională a disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală* asigură coerența dintre competențele generale și specifice dezvoltate de ariile curriculare incluse în planurile cadru și nevoile de dezvoltare a potențialului aptitudinal și de adaptare

contextuală a beneficiarilor, la cerințele mediului educațional, astfel încât ierarhizarea nivelurilor de competență atinse pe parcursul școlarității să reflecte nevoile de adaptare și de performanță reale, ale beneficiarilor, în contextul transformărilor permanente ale mediului de educație formal, nonformal sau informal. În consecință, abordarea strategiilor didactice poate fi realizată în funcție de specificul metodelor utilizate, a stilurilor de învățare și a etapelor de dezvoltare cognitivă și afectiv-emoțională a beneficiarilor. Activitățile și situațiile de învățare prevalent utilizate în cadrul disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală*, implică procese cognitive și strategii de învățare exploratorii și experimentale, abilități dezvoltate de comunicare și interrelaționare, reflexivitate, autocunoaștere și sistematizare metacognitivă a propriilor comportamente, atitudini și valori, cu scopul unei optime integrări sociale și al ameliorării rezultatelor școlare ale beneficiarilor primari ai educației.

Utilizarea metodelor de explorare concretă a realității – metoda experimentului, metoda observației, metoda demonstrației, pot determina o ancorare pragmatică în realitatea socială concretă și o raportare corectă în relație cu cerințele mediului educațional și socioprofesional. Metodele de comunicare au rolul de a familiariza elevii cu tipologia comunicării în contexte reale de interacțiune, cu normele și principiile de comunicare, social acceptate, în diverse situații și contexte comunicaționale. Gândirea reflexivă, ca fenomen reglator al manifestărilor comportamental-atitudinale și al proceselor cognitive specifice învățării, este stimulată în cadrul disciplinei *Consiliere și dezvoltare personală*, prin metode didactice specifice, care includ: jurnalul reflexiv, fișa de autoobservare, planul de dezvoltare personală, studiul de caz, investigația, problematizarea, conversația euristică, proiectul, portofoliul personal, jocul de rol, etc. Competențele autoevaluative și motivația intrinsecă pentru propria dezvoltare aptitudinală sunt componente ale personalității beneficiarilor primari, prin explorarea cărora, aria extinsă de finalități propuse de această disciplină, cu rol integrativ și de orientare, se structurează sub forma unui model educativ sistematic, de cunoaștere a sinelui. Practica personală demonstrează relevanța și utilitatea competențelor psihopedagogice de negociere și mediere, importanța tehnicilor și procedurilor metacognitive, pentru obținerea unor performanțe școlare certe, eficacitatea adaptării contextuale a registrelor de comunicare și necesitatea unei abordări comprehensive a sintonității grupurilor de elevi.

#### Bibliografie:

1. Băban A. (coord.), *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Polirom, Iași, 2009
2. Bocoș M., *Instruirea interactivă*, Polirom, Iași, 2013
3. Cerghit Ioan, *Sisteme de instruire alternative și complementare*, Polirom, 2008
4. Cucuș Constantin (coordonator), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Polirom, 2009
5. *Manual pentru facilitatori/facilitatoare de educație globală*, Asociația A.R.T. Fusion, București, 2017
6. Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru disciplina Consiliere și dezvoltare personală. Clasele a V-a – a VIII-a*, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministerului Educației Naționale nr. 3393 / 28.02.2017

CROITORU DIANA VICTORETA

e-mail: dianacroitoru@yahoo.com

LICEUL DE ARTE „D. CUCLIN”, GALATI

#### Designul instrucțional – o sinteză acțional-strategică

**Rezumat:** *Designul instrucțional constituie o componentă proiectivă cu rol structural în organizarea și sistematizarea activităților didactice. Centrarea curriculară pe competențe generale și specifice prezintă avantajul creșterii aplicabilității conținuturilor abordate, prin orientarea activităților de învățare în funcție de rezultanta cognitivă, evaluabilă aplicativ, a cunoștințelor declarative, procedurale și condiționale, pe care le dobândesc elevii în mediul educațional.*

**Cuvinte cheie:** *design instrucțional, paradigma curriculară, principii didactice, competențe, interdependență structurală, factori determinanți.*

Proiectarea unităților de învățare reprezintă un demers integrativ, fundamentat pe documentele normative cu rol în reglementarea procesului de învățământ și a curriculumului educațional. Programa școlară și planurile cadru, în învățământul vocațional – artistic, definesc în manieră comprehensivă structura designului instrucțional, a strategiilor educaționale, aplicabile global sau la nivel micro-proiectiv. Structurarea strategiilor proiective poate fi configurată diferențiat, pentru fiecare nivel de școlaritate și în funcție de particularitățile psihocognitive ale beneficiarilor primari, astfel încât să existe o analiză pertinentă a potențialului aptitudinal de care dispun elevii, a rezultatelor școlare obținute anterior, a disponibilităților psihoafective și a stilurilor de învățare care influențează procesul de asimilare, etc. Printre aspectele care pot influența decisiv eficacitatea demersurilor didactice proiective se regăsesc și experiențele relevante de învățare care au marcat parcursul curricular al beneficiarilor, factorii motivaționali și aspirațiile cu rol în orientarea cognitiv-afectivă a elevilor în raport cu propriul parcurs de formare și dezvoltare a competențelor, capacitatea de integrare cognitivă în sistemul dobândit de cunoștințe, deprinderi, competențe, a noilor conținuturi studiate, etc.

Avantajele designului instrucțional realizat pe baza unităților de învățare se referă la posibilitatea acestui demers de a realiza o sinteză acțional-strategică a modului de corelare a competențelor specifice, a conținuturilor, a activităților de învățare, a resurselor educaționale și a modalităților de evaluare aplicabile contextual. Caracterul unitar, coerența logică și structurarea etapizată în funcție de principiul corelării teoriei cu practica sau de principiul asimilării sistematice, temeinice a conținuturilor predate, determină impactul proiectării unităților de învățare, asupra dezvoltării creativității, a capacității de reflecție critică, de analiză și sistematizare corelată a informațiilor, cunoștințelor, competențelor dobândite de beneficiarii educației.

Designul instrucțional constituie o componentă proiectivă cu rol structural în organizarea și sistematizarea activităților didactice. Proiectul didactic - nucleu conceptual al întregului parcurs curricular și al procesului de dezvoltare a competențelor generale și specifice, poate fi elaborat din perspectiva unor diverse paradigme conceptuale: paradigma curriculară, paradigma tradițională, paradigma contemporană, axată pe dezvoltarea competențelor, însă raportul de interdependență dintre componentele sale



poate fi observat doar în contexte reale de aplicare, în funcție de parametrii subiectivi și obiectivi, care influențează învățarea. Proiectarea nivelului de competență atins de elevi depinde fundamental de nivelul de dezvoltare psihocognitivă și afectivă a beneficiarilor, dar și de experiențele de învățare anterioare ale elevilor și de rezultatele obținute în mediul formal, nonformal sau informal. Importanța competențelor specifice este rezultanta necesității continuării studiilor în învățământul liceal, prin specializare și proiectarea unei traiectorii curriculare care să valorifice potențialul aptitudinal al elevilor.

Dificultatea demersului proiectiv constă în eșantionarea și etapizarea unor activități de învățare relevante, prin intermediul cărora conținuturile programei școlare să contribuie în manieră comprehensivă la formarea și dezvoltarea competențelor specifice. Efortul de documentare științifică a cadrului didactic se referă la necesitatea evidentă a aprofundării sau extinderii conținuturilor studiate, în cadrul lecției, în funcție de interesele, aspirațiile, aptitudinile elevilor sau de nivelul de pregătire a acestora. Disponibilitatea resurselor de suport educațional poate condiționa modalitățile în care sunt structurate situațiile de învățare și gradul de determinare a activităților de învățare, propuse.

Un aspect important al proiectării didactice, în contextul aplicării noilor repere curriculare adoptate la nivel național, este integrarea acțională și procesuală a sistemului de valori și atitudini care vor structura personalitatea absolvenților și componenta volitiv-comportamentală a acestora. Sistemul axiologic implicit, decelabil prin analiza conținuturilor studiate, poate fi evidențiat prin observații, reflecții, problematizare, exerciții de identificare și resurse educaționale complementare, care să formeze un comportament social etic și responsabil.

Paradigma curriculară centrată pe formarea și dezvoltarea competențelor prezintă avantajul integrării, cunoștințelor, abilităților, capacităților, deprinderilor, priceperilor dobândite în mediul educațional formal, nonformal sau informal, într-un sistem cognitiv unitar, menit să creeze premisele unei evoluții în cariera oportune, aspect ce implică o adaptabilitate eficientă, satisfacerea unei nevoi permanente de educație și de autonomie cognitivă, asumarea de responsabilități socioprofesionale relevante, capacitatea de orientare strategică în funcție de cerințele unui mediu socioprofesional competitiv. Din perspectivă didactică, centrarea curriculară pe competențe generale și specifice prezintă avantajul creșterii aplicabilității conținuturilor abordate, prin orientarea activităților de învățare în funcție de rezultanta cognitivă, evaluabilă aplicativ, a cunoștințelor declarative, procedurale și condiționale, pe care le dobândește elevii în mediul educațional. Experiența didactică de care dispun, demonstrează faptul că un parcurs curricular centrat pe competențe este relevant datorită dezvoltării capacităților de învățare și adaptare pe tot parcursul vieții, în manieră aplicativă, și prin crearea necesității abordării interdisciplinare și/sau integrate a conținuturilor predate.

#### Bibliografie:

1. Bocoș M., Chiș V., *Management curricular. Repere teoretice și aplicative*, Polirom, Iași, 2013
2. Bocoș M., *Instruirea interactivă*, Polirom, Iași, 2013
3. Cocoș C. Coord., *Psihopedagogie pentru examenle de definitivare și grade didactice* (ediția a III-a), Polirom Iași, 2009
4. Institutul de Științe ale Educației, *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național document de politici educaționale*, 2016, București
5. Ministerul Educației Ordinul nr. 3239/2021 *Repere privind proiectarea curriculumului național*
6. Potolea D., Neacșu I., Iucu R., Pânișoară I., *Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul didactic II*, Polirom, Iași, 2008
7. Stan E. *Pedagogie postmodernă*, Institutul European, Iași, 2004

CROITORU DIANA VICTORETA

e-mail: dianacroitoru@yahoo.com

LICEUL DE ARTE „D. CUCLIN”, GALAȚI

### Profilul de formare al absolventului. Descriptori de performanță și repere metodologice,

#### specifice disciplinei Pian Principal

*Rezumat:* Profilul de formare al absolventului, în învățământul vocațional-artistic, domeniul educație muzicală specializată, nu a fost definit printr-un cadru conceptual de referință, întrucât reperele orientative ale designului instrucțional – programele școlare de specialitate – nu au fost reactualizate, conform reglementărilor în vigoare. Cu toate acestea, procesul didactic în învățământul vocațional-artistic solicită constant din partea cadrelor didactice de specialitate, o dezvoltată capacitate de sinteză procesuală și de modelare a principalelor caracteristici cognitive, atitudinale și comportamentale, ale beneficiarilor, în corelație cu finalitățile educaționale propuse de sistemul educațional.

*Cuvinte cheie:* profil de formare, descriptori de performanță, competențe, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate, educație muzicală specializată, pian

Corelarea competențelor cheie, cu ansamblul integrat de cunoștințe, atitudini și valori, specifice domeniului vocațional-artistic, disciplina Pian principal, poate fi structurată în cadrul profilului de formare al absolvenților, în funcție de descriptori specifici, care relevă nivelul de competență vizat de finalitățile educaționale, și de reperele metodologice ale componente acționale a procesului instructiv.

Competențele cheie	Descriptori	Repere metodologice

<b>Competențe de literație/alfabetizare</b>	Abordarea interdisciplinară și integrată a lucrărilor pianistice studiate, prin interpretarea modalităților de adaptare contextuală a conținuturilor curriculare asimilate sau a informațiilor obținute prin efortul de documentare. Realizarea unor demersuri evaluative proprii, din perspectivă stilistică și estetică, demonstrând originalitate și creativitate.	Lecturarea textelor literare care au inspirat compunerea lucrărilor pianistice studiate și analiza corespondențelor, analogiilor semantice și a relației de congruență semantică dintre textul literar de referință și lucrarea muzicală studiată. Exprimarea propriilor opinii privitoare la modalitățile de concretizare tehnică și interpretativă a concepției interpretative proprii.
	Exprimarea diversificată din punct de vedere conceptual, a unor concepții stilistice care denotă o bună cunoaștere a reperelor interpretative specifice perioadei și etapelor de creație studiate.	Conversație euristică referitoare la trăsăturile stilistice specifice perioadei și lucrărilor pianistice studiate, identificate ca urmare a efortului de documentare asupra repertoriului obligatoriu și opțional.
	Demonstrarea capacității de interacțiune creativă și dinamică, în cadrul unor demersuri euristice de analiză a sensului muzical al lucrărilor pianistice studiate.	Identificarea relației semantice și stilistice dintre textul literar și lucrarea pianistică studiată și argumentarea interactivă a propriilor opinii. Analiza structurii de formă și a cadrului tonal, în relație cu genul literar, caracteristicile stilistice, forma și semantica textului literar care a inspirat lucrarea pentru pian.
<b>Competențe multilingvistice</b>	Realizarea unei sinteze stilistice a informațiilor obținute prin consultarea unor resurse educaționale multivalente, care solicită un nivel superior de dezvoltare a competențelor de comunicare în limbi străine.	Lecturarea și sinteza unor lucrări din bibliografia școlară de studiu, referitoare la repertoriul pianistic studiat, în vederea asimilării conceptelor, tendințelor și a principalelor trăsături stilistice prevalente în repertoriul studiat, prin utilizarea competențelor de multilingvism.
	Înțelegerea și comunicarea unor mesaje complexe referitoare la semantica și stilistica textelor muzicale studiate, prin utilizare unor diverse medii de învățare, formală, nonformală, informală.	Utilizarea unor resurse educaționale diverse, în format digital sau letric, în medii de învățare formală, nonformală sau informală, prin valorificarea competențelor de comunicare în limbi străine.
	Receptarea tendințelor și a specificului limbajului muzical, în funcție de caracteristicile descrise în literatura de specialitate, prin utilizarea competențelor de comunicare în limbi străine.	Optimizarea concepției interpretative proprii, în funcție de informațiile, indicațiile și sugestiile interpretative, soluțiile tehnice oferite de cursurile pentru pian susținute online de pianiști și cadre didactice consacrate.
<b>Competențe în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii</b>	Esențializarea unor constructe cognitive abstracte, în vederea unei ierarhizări și structurări pertinente a planurilor sonore. Integrarea firească și oportună în interpretare, a noțiunilor, conceptelor și a algoritmilor cognitivi utilizați în analiza repertoriului pianistic.	Rezolvarea unor exerciții de identificare a structurilor armonice, a cadrului tonal, în corelație cu forma lucrărilor pianistice studiate. Analiza sensului expresiv al formulelor ritmice, al elementelor de dinamică și agogică observate.
	Demonstrarea capacității de rezolvare autonomă a problemelor de ordin tehnic sau interpretativ și manifestarea creativității în aplicarea algoritmilor cognitivi identificați.	Efectuarea unor exerciții aplicative de adaptare motrice a aparatului pianistic, la cerințele semantice și estetice ale lucrărilor muzicale abordate.
	Demonstrarea unui potențial creativ dezvoltat, în utilizarea procedeelelor, a metodelor și tehnicilor interpretative identificate prin analogie cu aspecte observate în mediul înconjurător.	Realizarea unor comparații pertinente între mișcărilor utilizate în studiul lucrărilor pentru pian și diverse alte fenomene sau tipuri de mișcare, observate în mediul înconjurător.
	Demonstrarea unei eficiențe superioare în dezvoltarea potențialului psihofizic, în corelație cu manifestarea creativității interpretative.	Efectuarea unor exerciții specifice de dezvoltare a virtuozității instrumentale.
<b>Competențe digitale</b>	Crearea de conținut digital, în vederea realizării unui portofoliu interpretativ propriu și a realizării unor cerințe școlare diverse.	Realizarea unor înregistrări ale lucrărilor studiate și utilizarea acestora în mediul online. Utilizarea unor softuri specifice de editare a înregistrărilor realizate. Utilizarea platformelor de promovare a conținutului digital, cu scopul promovării rezultatelor și a performanțelor obținute.
<b>Competențe personale, sociale și de a învăța să înveți</b>	Manifestarea capacității de valorificare a performanțelor școlare obținute, în cadrul concursurilor școlare, a olimpiadelor și a altor activități școlare și extrașcolare, prin adaptarea autonomă la varietatea contextelor educaționale observate.	Analiza matricilor formale și a algoritmilor de construcție tonală și armonică, a repertoriului pianistic studiat. Optimizarea performanțelor interpretative, prin realizarea unei comparații între înregistrările proprii și discografia de referință. Realizarea unor exerciții de ameliorare a deprinderilor tehnice și interpretative.
<b>Competențe civice</b>	Îmbogățirea patrimoniului cultural al comunității, prin realizarea unor înregistrări ale lucrărilor pianistice studiate și distribuirea acestor produse culturale, în diverse medii educaționale și de informare.	Participarea în cadrul unor proiecte educaționale derulate în colaborare cu reprezentanți ai comunității locale. Participarea în cadrul unor activități extracurriculare de voluntariat, pentru organizarea unor evenimente culturale relevante în comunitatea locală.
<b>Competențe antreprenoriale</b>	Realizarea unui portofoliu propriu complex, în care sunt demonstrate competențele antreprenoriale prin capacitatea de	Realizarea unui portofoliu care să includă înregistrări proprii, referate de documentare, diplome care atestă participarea în cadrul activităților extracurriculare, pentru întreg repertoriul pianistic abordat.

	organizare și realizare a unor microproiecte educaționale extracurriculare.	
<b>Competențe de sensibilizare și exprimare culturală</b>	Demonstrarea creativității și a originalității, în sinteza trăsăturilor stilistice relevante pentru interpretarea și valorificarea socioculturală a repertoriului pianistic studiat.	Studiul controlat, creativ, al repertoriului pianistic, în corelație cu noțiunile, contextul cultural și repererele stilistice asimilate la nivel conceptual, prin efortul de documentare asupra repertoriului.

**Bibliografie/Documente de referință:**

1. Ministerul Educației, Programa școlară pentru disciplina Pian, nr. 32665/1995
2. Ordinul Ministerului Educației nr. 3239/2021 *Reperere privind proiectarea curriculumului național*
3. Recomandarea Consiliului uniunii Europene, privind competențele -cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, din mai 2018 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)
4. Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene. *Competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții – Un cadru european de referință.* (2006)

Covrig Gabriela Loredana  
e-mail: covriggabriela1988@gmail.com  
Liceul Tehnologic Baia de Fier, Gorj

**Managementul spațiului în educație**

**Rezumat:** O educație de calitate este influențată de mediul care înconjoară educatul încă de la primii pași în instituția școlară și nu numai, pentru că educația se realizează în instituții și nu numai.

**Cuvinte cheie:** educație, clasa, elevi, management;

”Procesul educațional este influențat, după cum bine se știe, de o multitudine de factori. Dintre aceștia, spațiul și timpul educațional reprezentând două resurse finite, extrem de prețioase. Modul în care acestea sunt utilizate constituie un element ce definește și nu un bun management al clasei. Modelarea spațiului educațional, alocarea timpilor didactici, rutinele noninstrucționale, tranzațiile între diversele secvențe educaționale, întreruperile constituie variabile importante în contextul activităților din școală.”  
Cucoș C. Psihopedagogie, Editura Polirom 2009, pag 545

Spațiul educațional este, în opinia multora sala de clasă unde elevii își desfășoară activitatea și unde stau ce mai mare parte a timpului educațional, dar acest termen care un areal mult mai complex, cuprinzând toate încăperile cu care elevul are contact, pentru mai mult sau mai puțin timp, pentru că acesta este un factor hotărâtor în progresul instructiv-educativ, după cum Creangă se ironiză ”Știu că sunt prost. Dar când mă uit în jur, prind curaj.”, astfel făcând referire la oameni și spațiu.

Acest spațiu de lucru, caracterizat prin ergonomie (dimensiuni, dispunere în plan geografic care determină ”cantitatea” de lumină naturală, diferiți stimuli), funcționabilitate și securitate (respectarea normelor de securitate și sănătate), estetică (culoarea pereșilor și tot ceea ce se află în încăperea trebuie să fie în armonie, să nu atragă atenția într-un mod ostentativ.

Amplasarea catedrei în cadrul spațiului de lucru poate determina o barieră între actorii procesului instructiv și apropierea acesteia de elevi poate aduce un plus de familiaritate și încredere în exprimarea ideilor inovative.

Atributele moderne ale mobilierului sălii de clasă sunt după Ullrich (citată de R. Iucu): simplitate, funcționalitate, durabilitate, instrucționalitate și modularitate.

Managementul spațiului este perceput diferit, această diferență fiind dată și de programa educațională adoptată (exemplu clasele în învățământul step-by-step – unde mobilierul este organizat pe laterală, iar spațiul din mijloc fiind deschis), sau în funcție de destinația sălii de clasă (în laboratoarele de informatică, de preferabil calculatoarele trebuie poziționate spate în spate pentru a nu deranja monitorul celui de lângă tine) sau în funcție de nevoia de depozitare.

Amenajarea determină învățarea ca pe o experiență senzorială care determină capacitatea cognitivă și reușita școlară a elevilor.

**Bibliografie:**

1. Cucoș C. Psihopedagogie, Editura Polirom 2009, pag 545

Diaconița Simona-Ionela  
e-mail: gradinitaaschiuta@yahoo.com  
Grădinița cu program prelungit „Așchiuță” Suceava

**Stimularea învățării, libertății de mișcare și explorare oferită copilului prin amenajarea spațiului educațional, gândit și construit de către educatoare**

**Rezumat:** Prin acest articol ne propunem să demonstrăm rolul pe care spațiului educațional, gândit și construit de către educatoarele îl are în stimularea învățării, libertății de mișcare și explorare oferite copilului.

**Cuvinte cheie:** *educatie, preșcolari, grădinița, spațiu educațional;*

Grădinița este mediul unde copiii preșcolari sunt primiți, se mișcă și se joacă, unde totul trebuie gândit și amenajat, astfel încât acesta să fie o sursă din care copiii se inspiră și învață, un loc plăcut, frumos, în care se simt bine, în siguranță, un loc care le vorbește lor și tuturor celor care îi vizitează, despre tot ce se întâmplă acolo.

Credem că atunci când vezi frumosul, trăiești frumos! Iar despre a trăi frumos se învață acasă și la grădiniță. Poate sunt mulți copii care acasă nu au parte de un ambient armonios și atunci e important să-și aibă la grădiniță. Când sala de clasă este amenajată frumos și învățarea devine o plăcere, cei mici își vor dori să vină la școală pentru că o vor asocia cu ceva minunat.

Spațiul educațional oferă siguranță emoțională și afectivă atunci când educatoarea, cunoscându-și bine copiii din grupă, organizează și amenajează ambientul astfel încât aceștia să poată desfășura activități potrivite dezvoltării individuale.

Prin organizarea spațiului grupei pe centre de activitate procesul de învățare este unul activ, de socializare, în care copii interacționează direct cu materialele, cu alți copii, cu adulții, individual, în perechi sau în grupuri mici. Acest tip de organizare permite dezvoltarea liberă a copilului pe domeniile de dezvoltare: dezvoltare fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea socio-emoțională; dezvoltarea capacităților și atitudinilor în învățare; dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii.

Pentru a răspunde cerințelor de dezvoltare a copiilor în toate domeniile menționate mai sus, în scopul oferiți unor experiențe de învățare cât mai diverse și a unor conținuturi circumscrise de cele cinci domenii experiențiale, spațiul sălii de grupă va fi organizat pe centre de activitate, care integrează diferite domenii de cunoaștere și experiențe de învățare: biblioteca, știința, arta, joc de rol, și construcții. Mediul educațional al grădiniței permite dezvoltarea liberă a copilului, evidențiind dimensiunea interculturală și pe cea socială.

Grădinița este instituția unde se manifestă și sunt încurajate experiențele de debut ale copilului în domeniul limbajului, locul în care se înregistrează primele contacte ale acestuia cu cartea, cu limbajul scris, locul în care sunt înregistrate și stimulate primele experiențe ale copilului în domeniul cititului și scrisului. În programul zilei se găsesc destule momente în timpul activităților obligatorii, al jocurilor și activităților alese sau cele din programul după-amiezii, când se poate face apropierea copilului de carte și, pregătirea pentru activitatea de citit-scris din școală.

Copilul vine în grădiniță cu o anumită experiență lingvistică necesară integrării sale sociale și dobândirii performanței lingvistice viitoare. Stimularea comunicării orale merge în paralel cu stimularea comunicării scrise. Așa cum un copil trebuie să aibă experiență în mers înainte să facă dans modern, tot așa el trebuie, mai întâi, să câștige experiență în vorbire, înainte de a se angaja în forme de exprimare mai complicate, cum sunt scris-cititul.

Centrul tematic este locul unde expunem materiale legate de tema proiectului în așa fel încât copiii să le poată privi și mânui, să se poată juca cu ele, să vorbească și să citească, să li se citească despre ele, să poată adăuga altele noi, produse sau procurate de ei. Acesta poate fi un dulăpior, un raft, o cutie de carton, unde vom expune titlul temei și materialele legate de acesta.

Procurarea materialelor necesare pentru acest centru tematic se va face în urma studierii cu atenție a temei de către educatoarele. Materialele vor fi selectate cu atenție, arătate și studiate.

Prin felul în care este amenajată, ea oferă copilului ocazii să se simtă bine în intimitatea lui, stimulându-i interesul și invitându-l la învățare prin descoperire și explorare. Sala de grupă îi vorbește copilului prin ceea ce oferă ca posibilitate de acțiune și experiență. Aflat în fața mai multor posibilități, copilul este invitat să aleagă ceea ce i se potrivește, să decidă.

Organizarea spațiului educativ prin delimitarea Centrelor oferă atât părinților, cât și educatorului oportunitatea de a-i observa mai bine pe copii în interacțiunea lor cu materialele, cu alți copii sau cu adulții.

În organizarea pe Centre a spațiului educativ, educatorul va asigura:

- securitatea și protecția copiilor;
- confortul prin mobilier, canapele, perne;
- existența unui spațiu suficient studiului și întâlnirii cu alți copii;
- existența unui material adecvat situațiilor de învățare; poziționarea adecvată a Centrelor, respectând reguli specifice.

La colțul Bibliotecă este așezat un raft pe care sunt așezate cărți cu imagini, cărți cu povești, jetoane ilustrate, casetofon, casete, diapozitive, etc. Cărțile trebuie schimbate des pentru a menține interesul.

La această vârstă, copiii au preferințe pentru unele povestiri și cer să le fie repetate. Sunt atrași de imaginile vii colorate, devin sensibili la muzică, la ritm, la melodie, la cântece pentru copii, la jocurile muzicale. Le place să cânte și să danseze. Colțul Bibliotecă fiind dotat cu casetofon sau combină muzicală, dă posibilitatea copiilor de a audia jocuri muzicale și cântece pentru copii.

Colțul Construcții este adesea spațiul cel mai frecventat de copii. Jocul de construcții oferă posibilități multiple de dezvoltare a copilului. Acest colț trebuie plasat într-un loc îndepărtat de zona liniștită, pentru a nu deranja. Materialele vor fi dispuse în cutii rotunjite la colțuri sau rafturi, pe categorii: cuburi, figuri geometrice, Lego, mașinuțe, animale mici de jucărie.

Jocul de rol își are sursa în imaginația copiilor. Adulții pot încuraja un joc de rol bogat confecționând și păstrând la îndemână echipamente speciale care sunt, în esență, cutii (truse) umplute cu diferite obiecte pe care copiii le vor utiliza jucându-se de-a doctorul, de-a poștașul, de-a mecanicul, de-a vânzătorul, de-a frizerul, etc. Materialele confecționate trebuie să reflecte viața comunității în care trăim.

Sectorul știință (plante, mici animale de casă, acvariu cu peștișori, semințe, vase pentru experiențe, etc.). Aici este locul unde copiii își asumă diferite responsabilități, realizează mici experiențe sub îndrumarea educatoarei, fac diferite observații.

Colțul Artă oferă posibilitatea copiilor să exprime ce gândesc, să simtă și să vadă lumea și astfel își pot exprima și potențialul creator. Rolul cel mai important al

educatoarei este să asigure un mediu, o atmosferă care încurajează și sprijină potențialul de exprimare creatoare al copilului.

Spațiul acestui colț trebuie să fie suficient pentru copiii care lucrează, astfel încât să nu se stânjenească, să nu existe senzația de înghesuială. Trebuie să fie ales în așa fel, încât lumina să vină din partea stângă și să nu fie o zonă de trecere, pentru a nu fi deranjați micuții artiști.

Spațiul amenajat pe arii de stimulare ajută copiii să-și dezvolte personalitatea prin faptul că le lasă posibilitatea de a alege singuri unde, cu ce, cu cine și cât se joacă, își asumă responsabilități pentru alegerile făcute, percep activitățile ca fiind reușite deoarece sunt potrivite nivelului lor de dezvoltare și nu vor resimți o frustrare ca urmare a faptului că sunt constrânși să participe la activități care sunt fie prea dificile, fie prea ușoare.

#### Bibliografie:

1. Curriculum pentru învățământ prescolar, (2008), Editura Didactica Publicing House.
2. Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii;

Prof. dr. Dinu Minodora Paula,

e-mail: minodora\_dinu@yahoo.fr

Colegiul Național de Informatică „Tudor Vianu”, București

### Rolul inteligenței preverbală în dezvoltarea limbajului

**Rezumat:** În acest articol voi prezenta relația dintre inteligența preverbală la copiii nou-născuți și dezvoltarea limbajului. În introducere voi argumenta alegerea temei și voi face o scurtă trecere în revistă a literaturii de specialitate în domeniul inteligenței preverbală. În a doua parte voi prezenta problema legăturii dintre creier și modul în care nou-născuții tratează sunetele, din perspectiva unor cercetări recente. În încheiere voi arăta câțiva factori care influențează dezvoltarea limbajului la copiii nou-născuți și importanța interacțiunii părinte-copil.

**Cuvinte cheie:** educație, timpurie, inteligență, dezvoltare, limbaj, neuroștiințe;

#### 1. Introducere. Relevanța temei pentru psihologie și științele educației

Pentru profesioniștii din domeniul educației și sănătății mintale, înțelegerea modului de funcționare a ființei umane sub toate aspectele ei este fundamentală. Această problemă interesează dintr-o dublă perspectivă: dezvoltarea limbajului la copiii bilingvi și achiziția limbii materne în alt context lingvistic decât cel al limbii materne. În esență, experiențele timpurii ale copilului determină evoluția și dezvoltarea creierului.

Lucrând de peste 40 de ani în educație am observat direct interacțiunea psihic-limbaj la copii și consecințele lipsei de comunicare din primii ani de viață asupra dezvoltării psihice la copiii preșcolari instituționalizați de timpuriu. Ca educator, profesor și psiholog am constatat importanța interacțiunilor verbale asupra formării competențelor lingvistice. Acest articol scutează relația dintre inteligența pre-verbală și dezvoltarea limbajului, cu implicații în educația timpurie.

În urmă cu 25 de ani, comunicarea și inteligența înainte de apariția limbajului ar fi fost numai o parte din studii mai ample dedicate copilăriei timpurii (ap. Andrew Lock, 1999). Tiedemann (1787), Darwin (1877), Murchison și Langer (1927) arată că sugarii pot comunica prin strigăte și gesturi înainte de a vorbi. Literatura clasică de specialitate în domeniul dezvoltării limbajului revizuită de McCarthy (1931) menționează că înțelegerea și manifestarea activității motrice precedă limbajul. Studiile lui Gesell (1945) și Bayley (1969) conțin elemente legate de comunicarea în copilăria timpurie. Spitz (1957) aduce o contribuție interesantă din perspectiva psihanalizei cu privire la modul în care sugarii transmit mesaje simple de aprobare sau negare prin zâmbete și mișcările capului.

Literatura de specialitate în domeniul inteligenței și comunicării pre-verbale a evoluat într-un ritm rapid, empiric și teoretic, încât a face o trecere în revistă a studiilor majore ar putea deveni un studiu în sine. Voi face referință la câteva studii care fac direct legătura între inteligența pre-verbală și dezvoltarea limbajului în copilăria timpurie.

Construirea abilităților pre-verbale la bebeluși, recunoașterea și reproducerea acțiunilor gestuale observate, coordonarea atenției asupra obiectelor, modul în care copilul învață despre comunicare și exersarea modului de a învăța să învețe sunt numai câteva teme recurente din literatura de specialitate a anilor 90 (Bonasso, Huber, și Kortenkamp, 1995; Ferrell și Scassellati, 1998, Kahn și Swain, 1995, Kozima și Ito, 1998). Cercetătorii s-au străduit de timpuriu să înțeleagă apariția și dezvoltarea competențelor de comunicare timpurie a copiilor, pregătită sau existentă ca dat biologic.

Expresia verbală fiind numai una din componentele comunicării, psihologia, științele educației și alte discipline interesate de comunicare au explorat în egală măsură schimbul de informații pe cale verbală și nonverbală. Această problemă complexă nu poate fi abordată fără a aminti contribuția lui Piaget (1965, 1968).

Supranumit mare arhitect al construcțiilor inteligenței, Piaget are meritul de a fi studiat constituirea mintală a structurilor psihice la nou-născuți și de a fi descris cele șase stadii de dezvoltare. În concepția lui Piaget (1973), geneza și evoluția inteligenței se petrec înainte de învățarea vorbirii. De aceea, acest tip de inteligență a fost numit *inteligență senzorio-motorie* sau *inteligență preverbală*.

La începutul anilor 2000, unele studii (Anderson, 1999) au urmărit cu predilecție aspectele achiziției limbajului în interacțiunile dintre copil și adult. Concluzia cercetătorilor este că [...] “primele încercări de comunicare ale copilului sunt de natură nonverbală și se produc în secvențe interactive” (Tourette și Guidetti, 2002, p. 64.). Componentele interactive sunt orientate social și adresate reciproc.

De la naștere, copiii inițiază interacțiunea cu adultul prin contact ochi în ochi, așa cum încheierea interacțiunii este semnalată prin gesturi simple, precum evitarea privirii. Încă de la 4 luni bebelușii urmăresc privirea mamei, observarea făcând parte din comportamentul lor pre-verbal de comunicare.

Mama și copilul sunt uniți de timpuriu de un comportament împărtășit de comunicare, așa cum arată comentariile verbale ale mamei cu privire la ceea ce observă copilul (Bruner 1977). Comportamentul lingvistic se construiește pe comportamentul pre-verbal. Acest tip de comunicare pre-verbală se bazează pe receptivitatea copiilor la

sunetele vocii umane.

Cercetări recente au pus în evidență faptul că sugarii sunt capabili să diferențieze sunetele limbii vorbite mult mai bine decât adulții. Spre exemplu, Berk formulează ipoteza conform căreia această abilitate este cea care *ajută la spargerea codului lingvistic al limbii vorbite în preajma lor* (Berk, 1989, p. 374).

Pe măsură ce copilul traversează procesul de producere a limbajului, această abilitate se diminuează (în jurul vârstei de 10-11 luni). Simpla observare a producerii limbajului nu este concludentă pentru înțelegerea modului în care evoluează comunicarea și limbajul la nou-născuți.

Cele mai multe studii cu privire la limbaj se axează pe procesul producției de la sunete până la cuvinte. Este însă necesară o distincție între ceea ce copiii înțeleg din limbaj (etapa de înțelegere) și ceea ce produc (respectiv, limbajul pe care îl folosesc). În anii 70, unele studii (Morfold și Goldin-Meadow, 1976) au arătat diferența între vocabularul folosit de copii și cel înțeles.

Vygotsky (1978) argumentează că limbajul este sistemul simbolic primar, care, odată dobândit, mediază dezvoltarea cognitivă. Pe măsură ce activitățile de înțelegere și producere a limbajului se internalizează, devin fundamentale în organizarea activităților cognitive ale copilului. Importanța învățării de la ceilalți este evidențiată în noțiunea de *Zonă de proximitate dezvoltare*.

Cercetătorii sunt de acord că semnificația unui cuvânt este înțeleasă de copil cu mult înainte de a-l pronunța sau utiliza. Producerea cuvintelor este mult mai dificilă și mai complexă decât înțelegerea, de aceea eșecul în activitatea de producție nu demonstrează lipsa înțelegerii cuvântului.

Copiii pot răspunde unor instrucțiuni înainte de a putea construi singuri propozițiile respective sau înainte de a pronunța acele cuvinte, fie și separat.

DeVilliers (2000) arată că limbajul are un rol fundamental în dezvoltarea conceptuală. Limbajul este intrinsec legat de gândire. Înțelegerea minții unei persoane este un proces care are loc în paralel cu dezvoltarea limbajului în copilăria timpurie. Preferința pentru vocea umană, în comparație cu alte sunete este justificată de dezvoltarea intra-uterină a fătului și legătura cu mama.

### 3. Învățarea limbajului, un miracol?

#### 3.1 Inteligența preverbală sub lupa neuroștiințelor

Dezvoltarea la nou-născuți a aptitudinilor pentru limbaj este unul dintre exemplele cele mai uimitoare ale modului în care se combină ceea ce este dobândit ca achiziție și ceea ce este înăscut în modelarea și dezvoltarea creierului uman. Cu ce venim pe lume și ce dobândim prin achiziții?

Judit Gervain (2010), specialistă în neuroștiințe cognitive la Universitatea Paris Descartes, a studiat timp de un deceniu facultățile lingvistice ale copiilor de la naștere până la vârsta de 3-4 ani. Noutatea acestor studii constă în folosirea unor tehnici diferite, împrumutate din optică, de exemplu imagistica RMN.

Scopul unuia dintre studii a fost să obțină imagini ale creierului nou-născutului în timp ce acesta ascultă diverse secvențe sonore, lipsite de sens. Bebelușul comunică non-verbal rezistența la observații prin țipăt și se liniștește numai în prezența unuia din părinți. Echipa condusă de Judit Gervain a derulat un experiment pentru a studia capacitatea nou-născuților de a diferenția serii de sunete. Cu ajutorul spectroscopiei, cercetătorii au fotografiat imagini ale creierului nou-născutului în timp ce asculta secvențe de sunete distribuite în serii diferite. Sunetele se repetau fie sub schema ABB (de exemplu, « mou-ba-ba »), fie de tipul ABC (« mou-ba-dji »).

Studiul a scos în evidență un fapt surprinzător. Anumite regiuni ale creierului, responsabile de producția sunetelor și dezvoltarea limbajului, sunt mai receptive la seriile de sunete de tipul ABB. Cercetarea a continuat cu alte experimente, care au arătat capacitatea creierului nou-născutului de a distinge între secvențele de tip AAB și ABB.

Ce consecințe au aceste descoperiri? O constatare simplă: baza învățării limbajului (sunete, gramatică) este clădită pe ordinea sunetelor. Cheia achiziției limbajului este în datele de poziționare a sunetelor și cuvintelor. Locul cuvântului (la început sau la sfârșit de frază) schimbă înțelegerea unei propoziții de tipul «*Jean l-a omorât pe urs* » sau «*Ursul l-a omorât pe Jean* ». Studiul echipei conduse de Gervain confirmă ipotezele inițiale. Creierul nou-născutului răspunde încă din prima zi la o secvență în care sunetele sunt dispuse într-un anumit mod. Algoritmii pe care se bazează achiziția limbajului fac parte dintr-o schemă neuronală înăscută, cu care un nou-născut operează încă din prima zi de viață.

Cu ce schimbă acest studiu cunoașterea procesului de achiziție a limbajului? Cu însăși concepția pe care o avem despre achiziția de tip linear a limbajului. Până nu demult, se considera că învățarea limbajului începe prin distingerea și reproducerea unor sunete, apoi a unor cuvinte, apoi a unor grupe de cuvinte. Acest studii demonstrează că învățarea limbajului începe chiar din prima zi de viață sub forma învățării unor *reguli* și structuri gramaticale de tipul secvențelor menționate mai sus.

#### 3. Inteligența pre-verbală între sintaxă, morfologie și fonetică

Capacitatea de înțelegere precoce, ca formă de inteligență preverbală, a făcut obiectul altor studii, dintre care cel mai des citat este acela al Angelei Frederici (2011). Echipa neuropsihologului Friederici a organizat un studiu în mai multe etape la Institutul Max Planck din Germania. Într-o primă etapă, bebelușii au ascultat o serie de fraze în italiană cu două tipuri diferite de construcții: «*Fratele știe să cânte* » și «*Sora cântă* ». După trei minute, bebelușii au ascultat altă serie de propoziții în italiană, dintre care unele erau incorecte gramatical («*Fratele este cântat*», «*Sora cântă poate* »). În această etapă, cercetătorii au măsurat activitatea cerebrală a bebelușilor cu electrozi minuscule. La prima serie de teste, creierul bebelușilor reacționau la fel atât la propozițiile corecte, cât și la cele incorecte. După mai multe serii de teste, zona cerebrală a creierului responsabilă de achiziția limbajului era activată diferit atunci când bebelușii ascultau construcții greșite. Bebelușii au avut nevoie de aproximativ un sfert de oră pentru a discerne construcțiile corecte.

Cercetătorii s-au întrebat care este mecanismul de achiziție și cum au reușit bebelușii să discearnă construcțiile corecte în lipsa înțelegerii semnificației cuvintelor, respectiv a propoziției. Putem afirma că este vorba de o achiziție precoce a sintaxei?

Studiul lui Frederici arată că este vorba mai degrabă de o regularitate fonologică codată. Această capacitate se dezvoltă odată cu creșterea. Copiii de 2 ani și jumătate sunt capabili să corecteze greșelile de gramatică ale păpușilor. Cea mai mare parte din copii stăpânesc deja la 3 ani un număr considerabil de reguli gramaticale. Legăturile neuronale permit un tratament multiplu al limbajului, la niveluri diferite: sunet, semnificație, sintaxă.

Cercetările de mai sus, publicate în 2010, sunt printre primele care prezintă modul în care experiențele copilăriei determină evoluția și dezvoltarea creierului. Unele studii au mers mai departe, explorând legătura dintre statutul socio-economic al unui bebeluș și dezvoltarea cognitivă. Nou-născuții posedă încă de la naștere de același tip de abilități, în condiții de sănătate fizică și psihică. Diferențierea este dată de stimulii din mediul înconjurător al bebelușului. În ciuda progreselor uriașe ale științei, nu am reușit să aflăm ce determină o evoluție atât de rapidă a cogniției.

Creierul uman pare o mașină performantă ale cărei resorturi știința nu a reușit să le descopere încă în întregime. La naștere, creierul uman are aproape 100 de miliarde de neuroni, cât are la vârsta adultă. Pe măsură ce copilul înaintea în vârstă, sute de mii de miliarde de conexiuni neuronale au loc, sprijinite de datele senzoriale. Activate

repetat, aceste circuite se consolidează. În schimb, circuitele puțin solicitate se rup. Între 1 și 5 ani, apoi la începutul adolescenței, creierul uman traversează etape de optimizare.

#### 4. Concluzii.

În ciuda progreselor uriașe ale științei, cercetarea nu a reușit încă să înțeleagă evoluția atât de rapidă a cogniției încă de la naștere. Numeroase piste de cercetare sunt încă insuficient explorate. Știm că dezvoltarea inteligenței pre-verbale la copiii nou-născuți și întreaga evoluție a copilului sunt influențate decisiv de raporturile afective pe care le au cu adulții, în special cu mama.

Cu cât stimularea copiilor este mai susținută, prin interacțiuni diversificate, cu atât șansa către o achiziție mai rapidă a limbajului și o dezvoltare psihică mai rapidă crește. Pentru moment, cercetarea oferă un material brut de bază, folosit ca punct de plecare în înțelegerea acestor procese complexe, însă insuficient pentru descoperi toate etapele și regularitățile din procesul achiziției limbajului. Pe viitor, cercetarea științifică va avea de investigat modul în care evoluează creierul bebelușilor în procesul de achiziție a limbajului.

Nou-născuții și bebelușii în general sunt mai inteligenți decât credem acum. Bebelușii de 7 luni pot înțelege perspectiva celorlalți asupra obiectelor, ajungând să distingă între animate și inanimate în jur de 12 luni (Goswami, 2010, ed.). Sensibilitatea lor față de oameni, abilitatea de a forma categorii, observarea relațiilor dintre obiecte sunt tot atâtea forme ale inteligenței preverbale și se manifestă înainte ca bebelușii să vorbească.

Flexibilitatea minții umane rămâne un domeniu atât de vast, care ne invită la cunoaștere și explorare cu mijloacele științelor de graniță și ale neuroștiințelor.

#### Bibliografie:

- Berk, L. E. (1989). *Child Development*. Boston: Pearson Education/Allyn & Bacon, MA, online [<http://trove.nla.gov.au/version/49108048>], consultat la 1.12. 2016.
- Bruner, J.S. (1977). *Early social interaction and language acquisition*. În H.R. Schaffer (Ed.), *Studies in mother–infant interaction* (pp. 271–289). London: Academic Press.
- Columbo, J. & Frick, J. (1999). Recent advances and issues in the study of preverbal intelligence, (pp. 43-71). În M. Anderson (1999). *The Development of Intelligence*. Psychology Press, Amazon.com.
- De Villiers, J. (2000). Language and theory of mind: What are the developmental relationships? In S. Baron-Cohen, H. Tager-Flusberg, & D. J. Cohen (Eds.), *Understanding other minds: Perspectives from developmental cognitive neuroscience* (pp. 83–123). Oxford University Press
- Frederici, A. (2011). The Brain Basis of Language Processing: From Structure to Function. În *Physiological Reviews*, Vol. 91 no. 4, 1357-1392 DOI: 10.1152/physrev.00006.2011
- Gervain, J., Macagno, F., Cogoi, S., Pena, M., & Mehler, J. (2008). *The neonate brain detects speech structure*. *Proceedings of the National Academy of Sciences, U.S.A.*, 105, 14222–14227.
- Gervain, J. & Mehler, J. (2010). *Speech perception and language acquisition in the first year of life*. *Annual Review of Psychology*, 61, pp. 191–218, DOI 10.1146/annurev.psych.093008.100408, consultat la 2.02.2017.
- Gervain, J., Berent, I., & Werker, J. (2012). *Binding at Birth: The Newborn Brain Detects Identity Relations and Sequential Position*, în *Speech. Journal of Cognitive Neuroscience*, 24:3, pp. 564–574.
- Goldin-Meadow, S., Seligman, M. E. P., & Gelman, R. (1976). Language in the two-year-old: Receptive and productive stages. *Cognition*, 4, pp. 189–202.
- Goswami U, ed. (2010). The Wiley-Blackwell Handbook of Childhood Cognitive Development: 2nd Edition *Blackwell Handbooks of Developmental Psychology*.
- Lock, A. (1999). *Preverbal Communication*. În J.G.Bremner & A.Fogel (Eds) *Handbook of Infancy Research*. Oxford: Blackwell, March, 1999.
- McCarthy, D. (1931). Language development. In C. Murchison (Ed.), *A handbook of child psychology* (pp. 278–315).
- Piaget, J., (1965). *Psihologia inteligenței*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Piaget, J., (1973). *Nașterea inteligenței la copil*. București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Piaget, J., Inhelder, B. (1968). *Psihologia copilului*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Tourrette, Ch., Guidetti M. (2002). *Introduction à la psychologie du développement*. Paris: Armand Colin/VUEF.
- Tyler, L.E.(1978). *The Relationship of Interest to Abilities and Reputation among First-Grade Children*, *Educational and Psychological Measurement*, 1951, citat de Super, D.E. în Davitz Joel și Ball Samuel, *Psihologia procesului educațional*, București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.